Mottagare
Regionstyrelsen

Remiss. Europeiska kommissionens förslag till förordning om offentliga kontrakt och koncessioner (rättsakten om offentlig upphandling)

Förslag till arbetsutskottet

- Informationen tas emot.

Sammanfattning

Den 9 september 2026 presenterade Europeiska kommissionen ett förslag till förordning om offentliga kontrakt och koncessioner, även kallad *"Public Procurement Act"*. Förordningen är tänkt att ersätta de tre befintliga upphandlingsdirektiven och även samla flera sektorsspecifika upphandlingsregler.

Kommissionens övergripande syfte med förslaget är att göra regelverket enklare att tillämpa, mer flexibelt och enhetligt samt att öka användningen av upphandling som ett verktyg för att bidra till integrationen av den inre marknaden samt EU:s mål om klimat, miljö och ett rättvist samhälle. Genom förslaget anser kommissionen att EU:s konkurrenskraft, resiliens och ekonomiska säkerhet kan stärkas. Ett nytt digitalt ekosystem för offentlig upphandling föreslås, i syfte att bland annat öka effektiviteten och transparensen i EU:s offentliga upphandlingar samt underlätta gränsöverskridande deltagande.

Den 12 oktober tog Region Gotland emot regeringens remiss av kommissionens förslag. Remissvaren ska lämnas in till Finansdepartementet senast den 8 december 2026. Regionstyrelseförvaltningen arbetar med att ta fram ett förslag på remissyttrande till regionstyrelsens sammanträde den 18 november. Genom denna tjänsteskrivelse informeras regionstyrelsens arbetsutskott om EU-kommissionens förslag.

Ärendebeskrivning

Grundläggande om det nya förordningsförslaget

Idag återfinns upphandlingsreglerna i tre huvudsakliga upphandlingsdirektiv, som vi i Sverige implementerat i svensk rätt genom lagen om offentlig upphandling (LOU), lagen om upphandling inom försörjningssektorerna (LUF) och lagen om upphandling av koncessioner (LUK).

EU-kommissionen vill nu ersätta dagens upphandlingsdirektiv med en

gemensam förordning för att göra regelverket mer enhetligt över hela EU. Förordningen ska ersätta de nuvarande upphandlingsdirektiven och samla spridda upphandlingsregler som idag finns i olika EU-rättsakter inom till exempel miljö, energi, transport och ekonomi. Även med de justeringar som föreslås med förordningen finns emellertid cirka 40 andra EU-rättsakter med upphandlingsregler i.

Förordningsförslaget presenterades första gången den 9 september 2026, och publicerades i svensk översättning den 23 oktober. Enligt förslaget ska förordningen träda i kraft två år efter att den antagits. Beroende på hur förhandlingarna nu fortlöper beräknas den tidigast kunna börja att gälla år 2029, men det kan också dröja framåt år 2030–2032.

Enligt kommissionen är de största förändringarna:

- Enklare och tydligare regler
- En digital plattform för all upphandling
- Mer fokus på grön/social/innovativ upphandling
- Ökat fokus på säkerhet, resiliens och strategisk upphandling

Förslagets innehåll

Här redogörs för en kort sammanfattning av förslagets innehåll med fokus på de delar som påverkar Region Gotland. För fördjupning om förslaget rekommenderas Finansdepartementets faktapromemoria som sammanfattar förslaget och presenterar preliminära svenska ståndpunkter.

Förordningen ska tillämpas på upphandlingar och koncessioner vars värde motsvarar eller överstiger vissa tröskelvärden. För regionens del innebär det att förordningen omfattar upphandlingar av varor och tjänster överstigande cirka 2,5 miljoner kronor (mnkr) och byggentreprenader över cirka 61 mnkr. Tjänster inom social omsorg och utbildning omfattas om de har ett värde högre än cirka 8 mnkr. Försörjningssektorerna (kollektivtrafik, VA och avfall) har ytterligare något högre tröskelvärden.

Upphandlingar och koncessioner av ett lägre värde kommer regleras av nationell lagstiftning.

De huvudsakliga ändringarna i förslaget

1. Fokus på kvalitet framför lägsta pris

Huvudregeln blir att avtal ska tilldelas den som erbjuder *”bäst kvalitet för pengarna.”* Det innebär att kvalitativa kriterier (till exempel miljö, säkerhet och innovation) som standard ska väga minst 30 procent i utvärderingen (50 procent vid arbetsintensiva kontrakt). Det ska även vara möjligt att använda ett fast pris och utvärdera enbart utifrån kvalitet.

2. Enklare processer och mer flexibilitet
Antalet olika upphandlingsförfaranden ska minskas och förhandlingar ska alltid vara tillåtna. Det föreslås även att leverantörer i större utsträckning ska kunna rätta mindre fel i sina anbud utan att dessa förkastas.

I syfte att underlätta för små och medelstora företag införs en regel kring att omsättningskrav endast får uppgå till 50 procent av avtalsvärdet per år.

Tjänster i form av utställningar, mässa, kongresser, hotell, restaurang, catering- och skolmåltidstjänster regleras i ett särskilt förfarande som endast kräver en annons om sammanfattningen av resultatet (det vill säga en form av direktupphandling).

3. Hårdare krav mot oseriösa aktörer
En ny obligatorisk uteslutningsgrund gällande miljöbrott och en frivillig uteslutningsgrund gällande säkerhet föreslås. Möjligheten för en leverantör att genom självsanerande åtgärder undvika uteslutning vid obligatoriska uteslutningsgrunder tas också bort. Vidare förlängs tiden för uteslutning från tre till fem år.

Gällande underleverantörer införs ett hinder mot att lägga över hela kontrakt på underleverantör. Vidare ska upphandlande myndighet hämta in information om samtliga underleverantörer, och kräva utbyte av underleverantörer som omfattas av obligatoriska uteslutningsgrunder.

4. Grön och socialt ansvarsfull upphandling
En nyhet för kommuner och regioner är att upphandlande myndigheter nu som huvudregel ska upphandla varor, tjänster och byggentreprenader med hög energieffektivitet, så som det definieras i vissa specificerade EU-rättsakter. I dagsläget har endast statliga myndigheter en sådan strikt skyldighet. Det blir också obligatoriskt att ställa krav på miljöegenskaper på vissa produkter.

Det blir tydligare att myndigheter kan och bör ställa krav på livscykelkostnad, cirkulär ekonomi och sociala hänsyn (såsom jämställdhet och inkludering av funktionsnedsatta) under hela avtalstiden.

5. Digitalt ekosystem och mer data
EU vill införa ett helt digitalt system för upphandling för att minska den administrativa bördan. Det innebär bland annat att leverantörer ska behöva lämna in samma uppgifter färre gånger (”*once-only*”-principen) och att mer data om inköpen ska samlas in och bli offentlig.

6. Europeisk preferens och säkerhet
Förslaget ger större möjligheter att prioritera leverantörer från EU eller länder med handelsavtal med EU, särskilt för att minska strategiska beroenden av tredjeland. EU-kommissionen ges också mandat att införa obligatorisk EU-preferens inom vissa områden.

På säkerhetsområden införs en skyldighet för upphandlande myndighet att vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa unionens och medlemsstaters säkerhetsintressen. Det införs också en skyldighet för myndigheten att säga upp avtal om säkerhetsrisker uppstått under kontraktstiden, till exempel genom ändrade ägarförhållanden. Vidare får EU-kommissionen generellt en omfattande delegation att anta egna akter inom säkerhetsområdet.

7. Kortare ramavtal men ny samverkan
I förordningen begränsas giltighetstiden av ett ramavtal med en leverantör till tre år och ramavtal med fler leverantörer till fem år. Vidare får specifika avtal som tecknas baserat på ett ramavtal (avropsavtal) ha en maximal löptid som motsvarar 50 procent av ramavtalets totala giltighetstid.

En ny möjlighet till avtalssamverkan mellan upphandlande myndigheter införs.

Tidplan för regionens remissarbete

- 12 oktober – Remiss kommer in till regionen
- 21 oktober – Remisskonferens, SKR
- 23 oktober – EU-kommissionens förslag publiceras i svensk översättning
- 27 oktober – Upphandlingsnätverk med inköpssamordnare från förvaltningarna
- 4 november – Presentation av ärende för RSAU
- 6 november – Inlämning av yttrande för kallelse till RS
- 18 november – Regionstyrelsen sammanträde
- 8 december – Deadline

Beslutsunderlag

Finansdepartementets faktapromemoria 2026/27 FPM3
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-10-27

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Anna Malm
Tf. Administrativ direktör